M. ANTONII CHRISTOPHORI
CONG. S. PAULLI,
Et in Seminario Bononienſi Humaniorum Litterarum
Profeſſoris

ORATIO

De Eminentiſſimo, ac Reverendiſſimo Principe

VINCENTIO MALVETIO
A
BENEDICTO XIV.
P. O. M.

In Ampliſſimum Cardinalium Ordinem
Cooptato,

ET ARCHIEPISCOPO BONONIENSI

Nuperrime Renunciato.

BONONIÆ ex Typographia Lælii a Vulpe.
MDCCLIV.
Superiorum auctoritate.

Digitized by Google

Digitized by Google

EMINENTISSIMO AC REVERENDISSIMO

VINCENTIO MALVETIO

CARDINALI AMPLISSIMO

ARCHIEPISCOPO BONONIENSI

S. Q. R. I. PRINCIPI

M. ANTONIUS CHRISTOPHORUS CONG. S. PAULLI

S. P. D.

IN *tanta bujus Civitatis ob Ampliſſimum Sacerdotium tuum lætitia*, Vincenti Princeps Eminentissime, *ſi præcipuum, ac prope ſingulare noſtrum fuiſſe gaudium dixero; non me ſcilicet ex quotidiana omnium conſuetudine, ſed vere, atque ex animo illud dixiſſe, facile intelliget, quicumque norit, præclaram Te, ſan-*

Digitized by Google

ctiſſimamque Benedicti Pont. Max. diſciplinam diuturna Illius imitatione tuam Tibi feciſſe; neque idem ignoret, & ubi nos ſimus, & cujus hic ſimus imperio. Benedicti XIV. honeſtiſſimo de nobis decreto, ut Te, Princeps, non fugit, accerſiti, ſacris addictos Adoleſcentes ad pietatem, atque ad optimas facultates informamus; remque familiarem in hoc Seminario, Collegioque adminiſtramus, cujus Idem Ipſe Auctor fere, ac Conditor haberi debet munificentiſſimus. Nam parvum olim, ac perincommodum cum eſſet; nunc & amplum, & magnificum; neque veſtibulum habet, neque atrium, neque aulam, neque cubiculum, neque cœnationem, neque gymnaſium, neque ſacellum, quod non Ille extruendum, ornandumve curaverit: adeo ut, ſive preces ad Deum O. M. fundas, ſive ſolus ad litteras incumbas, ſive doceas, ſive audias docentem, ſive ultro, citroque deambules, ſive etiam accumbas, non poſſis quin Benedicti Pon. Max. incredibilem liberalitatem, atque amorem ſtatim recorderis. Cum autem præter hæc omnia, etiam alienum æs, quod propter temporum difficultatem contractum hic fuerat, per ſummam clementiam diſſolverit Ipſe de ſuo; cum hujus Collegii cenſum liberaliſſime auxerit; quanto latius Patriæ Sibi cariſſimæ, ac quanto diuturnius profuiſſe exiſtimandus eſt? quam recte hoc ipſo conſuluit, ut, quæ munerum hic ratio fieri poſtularet, ea pro loci, rerumque dignitate honorificentius præſtarentur? Nam ad cultum animorum, atque ad decus quod attinet, quis efferre ſatis Illius ſtudium, ac largitatem poteſt, quibus hujus quoque partis omnes numeros ex-

ple-

Digitized by Google

plevit? Quot enim Ille libros huic Seminario dono miſit, quanto cultu, quanta dignitate, quanto ſplendore excuſos; quam denique ſua doctrina dignos, ſuaque munificentia? Quod quantum ad eruditionem conferat, is unus ignorat, qui in probatiſſimis, lectiſſimiſque editionibus, quanta ſint adjumenta, ac præſidia nunquam potuit experiri. Quod vero Cathedras honorarias in Publico Gymnaſio tres noſtris hominibus, qui ſcientias hic profiterentur, Bononienſis Senatus Conſulto decerni curaverit: quod ſapientiſſimorum Antiſtitum (id quod Ille pulcherrimum ſemper judicavit) ſequutus exempla, atque inſtituta poteſtatem etiam dederit in ſcholas recipiendi ingenuam ex tota Civitate juventutem, quæ nobis uti doctoribus vellet; quanti demum id putas eſſe faciendum? Tanti ſcilicet, quantum Adoleſcentibus, qui hoc in Seminario aluntur, conferre æmulationis acceſſionem cognoſcis, quæ ad bonas artes ex majori æqualium frequentia facta eſt: quanto etiam credendum eſt, magiſtros ad rem alacrius gerendam inde vehementius excitari, quod ſuos ipſi quotidianos labores patere latius, neque domeſticis parietibus terminari intelligant. Sed neque mirificam tanti Pontificis erga nos humanitatem, quam ego in maximi beneficii loco habendam puto, ullo modo præterire poſſum. Fateor, Princeps, me ſæpius eorum invidiſſe fortunæ, qui ex noſtro numero Benedictum Pont. Max. præſentes venerari, Ejuſque pedes deoſculari potuerunt Quot enim, Summe Deus, ac quanta illi ab Urbe redeuntes libentiſſime prædicabant, præſertim de facilitate illa, humanitateque ſingulari, qua ab Homine ſupra ſortem homi-

num

num poſito accepti eſſent ; quaque Ipſe noſtram hic qualemcumque operam probare Se, non obſcure indicaviſſet! Quantum etiam eo judicio, eaque benignitate boneſtatos ſe fuiſſe exiſtimabant! Cum vero Ipſius litteras ad Moderatorem noſtrum datas interdum legendi copia mihi facta eſſet, noli quærere, quantam animo caperem voluptatem; quantoſque ſtimulos ad munus obeundum meum admotos mihi inde ſentirem. Equidem, mihi ſi maximum quodlibet præmium dediſſet, nunquam uberiores, præſtantioreſque meorum laborum fructus cepiſſe me putarem, quam ex illis tuli epiſtolis, quibus immortalitate veluti quadam me donatum judicavi. Quæ cum ita ſint, nos profecto, qui Bononienſis Archiepiſcopi non in fide magis, quam in ære ſumus; Ejuſque auctoritati non in iis ſolum, quæ ad religionem pertinent, ſed omnibus omnino in rebus parere, atque obtemperare debemus; cum nunciatum eſt, obtigiſſe nobis Antiſtitem Illius ſimilem, Cujus tot, ac tanta in nos promerita, ac ſtudia extiterunt; quod idem fere fuit, ac ſi illorum Conſervatorem, Amplificatoremque bonorum nobis datum eſſe audiverimus; qua tandem lætitia affecti ſimus, Tibique ut omnia in Sacerdotio iſto tuo fauſte, atque feliciter evenirent, quàm multis a Deo Opt. Max. precibus expetiverimus; non Te modo ipſum, ſed omnes etiam bomines, puto, vel tacente me, facile exiſtimaturos. Utinam vero, Princeps, modeſtia tua, quæ nuper Orationem de tuo Pontificatu ſcribentem impedivit, non eadem & nunc vetaret me paullo fuſius de tuis laudibus dicere, eaque perſequi diligenter, in quibus Te Benedicto

Digitized by Google

Pont. Max. quam ſimillimum eſſe intelligo. Exultaret enim in hoc tam immenſo campo epiſtola; ac minus jam ægre ferret, Orationem in illas anguſtias compulſam fuiſſe; cum tam uberem, tam variam, tam etiam optatam, atque jucundam tuarum virtutum prædicationem ſibi reſervatam eſſe videret. Pietatem ipſa, comitatem, liberalitatem, benignitatem, clementiam, doctrinam, litterarumque, ac litteratorum amorem, cæteraſque animi affectiones tuas geſtiens, ac triumphans oſtenderet: nec mora, comitatum illum virtutum inſpectantibus tuum, juberet itidem illas contemplari, quæ veluti adminiſtræ, ac ſociæ ipſi Benedicto ubique adſunt, conſiliorumque Ejus, ac ſermonum, factorumque omnium participes ſunt: tum vero quæreret, num quod animorum par fuerit unquam magis ſimile, quam eſtis inter vos Tu, & Benedictus? quin illud etiam ſciſcitaretur, utrum illi conjectura magis perſpicerent, aut re potius viderent, omnibus, & iis maxime, qui ſingularibus ſæpe beneficiis a Pont: Max: ornati eſſent, eadem a Te expectanda eſſe, quæ ab Illo profecta fuiſſe meminiſſent? Sed malo ego, Princeps, cum probitati tuæ, vel potius verecundiæ ſim obſecutus, deſiderari laudationem meam, quam, ſi id non fecerim, obſervantiam. Itaque illam ego orationem & nunc integram relinquens, de munuſculo hoc meo qualicumque, quod Tibi offero, pauca dicam. Velim igitur ſic Tibi perſuadeas, nihil a me unquam ſcriptum eſſe libentius hac oratiuncula, quam præter ingentem illam pro tuo Pontificatu lætitiam, etiam gratus animus expreſſit. Cum enim Tui

bone-

honoris amplificationem cum celſiſſima Benedicti Pon. Max. dignitate, ornamentiſque omnibus conjunctam eſſe viderem, putavi ſcilicet, id quod erat, datam mihi aliquando eſſe occaſionem, jamdiu, multumque optatam, teſtificandæ obſervantiæ, pietatis, ac cultus erga Illum mei: itaque feci & egregia animi alacritate, & voluntate ſumma. Auxit vero non mediocriter partem illam mandatum tuum, Qui omnibus indictum eſſe voluiſti, ut, ſi quis tuos Tibi Magiſtratus lucubratione aliqua gratulari conſtituiſſet, is Pontifici Maximo potius, quam Tibi primas tribueret. Neque enim Te latet, quanto promptiores ad agendum ſimus, cum maximi alicujus auctoritate movemur ad ea præſtanda, quæ ſponte facturi ſumus, animo ut obſequamur noſtro. Quid opus eſt pluribus? Inde accidit, ut non potuerim, quominus vel in his ad Te litteris, intimos animi mei de ipſo Benedicto ſenſus Tibi indicarem: quin, neſcio quo modo, factum eſt etiam, ut ego, qui nihil unquam ex meis ſtudiis in apertum referre conſtitueram, mutata ſubito voluntate optaverim hanc Orationem divulgari, ad poſteroſque pervenire; ut extet aliquod teſtimonium grati erga Benedictum animi, judiciique de ſingularibus tuis virtutibus mei, atque ob tuum Pontificatum lætitiæ. Te itaque vehementer etiam atque etiam rogo, obteſtorque, ut illam æquo animo accipias, tuaque auctoritate tuearis. Vale interea Cardinalis Ampliſſime, Tibique Deus O. M. omnia incepta, ac cogitata fortunet. Bononiæ ex Ædibus Seminarii pridie Non. Junii. MDCCLIV.

ORA-

ORATIO.

Quod pulcherrimæ hujus, florentiſſimæque Urbis Senatui ampliſſimo, quod æquiſſimis Magiſtratibus, quod ſanctiſſimo Sacerdotio præditis, ſingularique pietate, ac doctrina ornatis Hominibus, quod Virginibus ſacris, quod omnibus bonis accedere unum ad abſolutam, cumulatamque proſperitatem, ac felicitatem poſſe videbatur: id BENEDICTI XIV. P. O. M. divino quodam conſilio, atque incredibili fere in hanc ſuam Patriam caritate nuper datum nobis, atque impertitum eſt, cum hunc VINCENTIUM MALVETIUM virum clariſſimum, atque ampliſſimum in ſummum Cardinalium Ordinem legit, Reique mox Bononienſis Sacræ Moderatorem, atque Antiſtitem deſignavit. Erat enimvero, AA., cur nos antea etiam beatiſſimos exiſtimaremus, neque cujuſquam fortunæ, atque opibus invidendum putaremus; quod ad Petri navis gubernacula regenda Dei immortalis numine BENEDICTUS conſtitutus eſſet: Qui hic ortus ſit Lambertinorum gente non ſolum priſca, ſed etiam nobiliſſima: quem ſacrorum Antiſtitem multos jam annos habuerimus: Qui ad ſupremum Pontificatum evectus, tamque amplum Imperium nactus, cum totum Chriſtianæ Reip. corpus ſtudioſiſſime Sibi, ac diligentiſſime tuendum, curandumque propoſuiſſet; tum hanc in primis Urbem putaverit amore quodam præcipuo, paternaque animi benevolentia, atque officio complectendam: Qui ex ſuis Civibus multos ſæpe in altiſſimis dignitatis gra-

dibus collocaverit: Qui ad præclaros mores, ſanctiſſimamque diſciplinam confirmandam, fidemque, & æquitatem ſtabiliendam, certa nobis jura ſtatuerit, certaſque leges deſcripſerit: Qui tres hic Viros præfecerit ſanctiſſimos, prudentiſſimos, virtute, conſilio, ratione vitæ prope ſingulari, qui Antiſtitis officiis omnibus, quæ Ipſe exequi abſens non poſſet, diligentiſſime fungerentur: Qui Metropolitanum Templum, auguſtiſſimum illud, magniſque a Se impendiis amplificatum pontificio animo, ac ſplendore ornaverit; aliaque paſſim Fana iis muneribus affecerit, quibus ad res divinas maxima cum dignitate, ac religione faciendas uti poſſemus: Qui Scientiarum Inſtitutum, Ædes illas celeberrimas, neque huic Civitati magis ornamento, quamcunctæ Italiæ, in quas natura, arteſque res omnes pulcherrimas contuliſſe videntur, multis ſæpius, magniſque donis auxerit; atque ad bonas artes fovendas, latiuſque ornandas, novum Academicorum Ordinem in illis condiderit; ingeniiſque noſtris ut materiam ſuppeditaret optimis ſe in facultatibus exercendi, etiam egregiam illic Bibliothecam, omnibuſque propoſitam, atque explicatam comparaverit: Qui nullis privatorum, nullis Reip. temporibus defuerit, neque quidquam antiquius habuerit unquam, quam ut Civium ſuorum commodis, atque utilitati proſpiceret, eoſdemque quam beatiſſimos efficeret. At vero cum tam honorifico de Te judicio, tanta etiam erga nos benevolentia, ac caritate BENEDICTUS ipſe Tibi in ſanctiſſimum Chriſtianæ Reip. Conſilium a Se paulo ante conſcripto Pontificatum etiam Bononienſem detulit, ſacrorumque Te hic principem, animorumque noſtrorum tutorem conſtituit: quantum nos, Eminentiſſime Princeps, ſuperiori illi, maximæque bonorum complexioni additum inde putaviſſe arbitraris? repete illius diei memoriam,

cum

cum opinione celerius in hanc Urbem Patriam tuam rediiſti; pone illum ante oculos concurſum omnium Ordinum, qui ad Te continuo factus eſt; voces hominum adventum tuum gratulantium, vultuſque Te intuentium, atque admirantium recordare. Quis, per Deum Immortalem! fuit, qui non ſummum Pontificem ipſum, quo nihil poterat eſſe optatius, neque jucundius, domum aliquando revertiſſe crederet; potius quam alium in ejus locum ſuffectum adveniſſe exiſtimaret? Quis, qui non perinde gauderet, atque ſi faciliores apud eundem Pontificem Maximum aditus ſibi in poſterum eſſent futuri, & celerius quæ poſtularet ſe ab Eo impetraturum eſſe videret? Id quod tute ipſe, E. P., quam recte intelligeres, & mirifica illa tua humanitate, qua talem Civium tuorum obſervantiam, ac benevolentiam accepiſti, & propenſa in primis bene de omnibus merendi voluntate, quam continuo experti ſumus, ita declaraviſti, ut delatum tibi Sacerdotium multo inde jucundius eſſe, non obſcure indicaveris. Verum enim vero in tanta cunctæ Civitatis lætitia, in præcipua etiam, ac prope ſingulari noſtra, (Nam cum Te eodem planè loco habere incipiamus, quo & habuimus hactenus, & tua voluntate in poſterum etiam BENEDICTUM XIV. habebimus; ſtudiorum nempe, laborumque noſtrorum Auctorem, ac Principem; dignitatis vero, ornamentorumque omnium Patronum, ac Defenſorem; qui nam poſſumus de ampliſſimo honore tuo non in primis lætari, ac triumphare?) in tanta, inquam, lætitia, ac voluptate, illud ego magnopere vereor, ne parum omnino digna hujus celebritatis, clariſſimæque lucis gratulatio mea videatur. Quantum enim, ſumme Deus, ac quam immenſum mare noſtra, tamquam ratis, excurrere debet oratio! Quam copioſum mihi, ac multiplex argumentum pertractandum eſt! Si enim maxi-

mis tuis, Antiſtes Optime, ac ſingularibus ſtudiis, gratæque voluntati obſequi, ſi hujus conventus, ac frequentiæ hominum lectiſſimorum, mirificæ expectationi ſatisfacere, neque ego ſtupidus omnino, ac rudis videri velim; non ne omnes facile intelligunt, mihi, & de BENEDICTO uno maximo, ac ſapientiſſimo poſt hominum memoriam Pontifice, a quo tantum bonum accepimus; & de Te, Princeps Ampliſſime, cujus cauſa tanta lætitia efferimur, eodem tempore eſſe dicendum? Quorum profecto alterius laudes dumtaxat ſi quis dicendo complecti, atque exornare conetur; non illas quidem mea ſolum, quæ minor etiam, quam mediocris eſt, ſed omni omnino eloquentia longe majores eſſe intelliget. At quoniam & officio impulſus, & meorum etiam hortationibus incitatus, tantum ſemel oneris ſuſcepi; veſtra in primis æquitate, benevolentiaque fretus, quam etiam atque etiam, AA., imploro; enitar ſcilicet, quantum a me fieri poterit, ut illud ſuſtineam. Quod ſi forte ſuccumbendum ſit; planum tamen inde faciam, non mihi in tanta publica, ac privata lætitia alacritatem, ſed ob ingentem rei magnitudinem, mentis, atque ingenii firmitatem defuiſſe.

Atque ut in tam ingenti, tamque immenſo campo, id quod neceſſe eſt, certos mihi fines, terminoſque conſtituam, extra quos egredi, ac liberius vagari non poſſit oratio: quæſo a vobis, AA., ut hanc mihi veniam detis, gratam, quemadmodum ſpero, Principibus Optimis utriſque, neque vobis injucundam; ut de BENEDICTO P. M., & hoc VINCENTIO Cardinali Ampliſſimo dicentem, patiamini hanc habere rationem, moderationemque loquendi, ut quæ ego aſſequi de Hoc potero, ea plane ex Illius auctoritate, ac ſtudio, quaſi ex aliquo fonte, manare videantur. Nam hoc ſi mihi a vobis tribui, concedique ſentiam: perfi-

ciam

Digitized by Google

ciam profecto, ut BENEDICTUS P. (quæ eſt eximia Ejus, ac ſingularis voluntas) ſua virtute, ac dignitate cæteros ornari, atque honeſtari intelligat : mirifica autem hujus Principis modeſtia, quæ tantam movet approbationem, noſtra fortaſſe gratulatione lætabitur; cum iis rebus, quæ in Ipſo ſunt, ſplendentque per ſe, allatam ab alio lucem exiſtimabit: vos vero, cum me eodem nomine plurima, ac maxima leviter attingere, neque ſatis explicare, audiveritis; tacite eadem vobiſcum recolendo, atque exornando, quæ ſunt notiſſima; eam ſcilicet, AA., capietis ex mea oratione voluptatem, qua perfundi ſolemus, cum, aliorum ſcriptis legendis, aliquid interdum de noſtro addimus, ac veluti procreamus. Quod igitur a me video præſtari non poſſe, quin de BENEDICTO XIV. præcipua quædam commemorem, unde tua, Princeps Optime, maxima dignitas oriri quodammodo, atque amplificari videtur; illud ego Tibi unum in præſentia gratulabor: neque ad laudem quidquam uberius Tibi, ac cumulatius accidere potuiſſe, quam ab Illo & in ampliſſimum Romanæ Reip. Cardinalium numerum referri, & Pontificatu hoc Bononienſi decorari, pro ea, quæ in me eſt, dicendi facultate, ac copia demonſtrabo. Nam ſi laudari a laudato viro docti homines in optabilium, & honoratarum eſſe rerum genere ſtatuerunt: quod ejus tanquam oraculum quoddam habeatur oratio; quippe qui neque admirari facile, neque de mediocribus prædicare unquam ſoleat; ſed quæ præſtantiſſima ſunt, ac maxima, ea dumtaxat ſuſpiciat, atque exornet: BENEDICTI certe XIV. præclarum aliquod de ſe judicium habere, & inſigni munere dignum ei videri, cum quibus tandem laudis, gloriæque ornamentis comparandum putabimus? Cum enim BENEDICTUM LAMBERTINUM P. M. nomino, quem ego virum,

Sum-

Summe Deus! quod pietatis exemplar! quod doctrinæ lumen! quod ſpecimen prudentiæ nomino! Quantam enim putabimus ejus pietatem exiſtimandam? Qui & inferiori loco cum eſſet (ſi tamen inferiori loco unquam fuit, qui in laude ſemper vixit) & ſummam Chriſtianæ Reip. adeptus, nihil auri, nihil argenti habuiſſe unquam viſus ſit, niſi quod in Ædibus ſacris condendis, amplificandis, exornandis impenderet; vel quo Domos ægris apertiſſimas, ac perhoſpitales ædificaret; vel quod in illos, qui exigua, aut nulla re uterentur, alendos large, liberaliterque erogaret: Qui nullum tempus dimiſerit, neque diurnum, neque nocturnum, quin de religione propaganda, de morum diſciplina moderanda, de inſidiis perpetui hoſtis hominum, & Dei vitandis, cavendiſque, de vitiis ex Chriſtiana Rep. exterminandis cogitaret; quodque agendum, atque faciendum communis animorum ſalutis cauſa eſſet, id ſemper & appetierit, & ſtudioſe, libenterque præſtiterit: Qui cunctis ampliſſimi Sacerdotii ritibus, cæremoniis, officiis & optaret perfungi, & ita perfungeretur, ut voce, oculis, vultu, totiuſque corporis incredibili quadam dignitate ſatis indicaret, nihil aliarum rerum Sibi, niſi cæleſtia, ac divina in animo verſari: poſtremo, ſi ſpectanda amicitia eſt, quam ſæpius morum, ſtudiorumque ſimilitudo conjungit, qui ſanctiſſimo illi poſt hominum memoriam BENEDICTO XIII. P. M. ita Se commendaverit, ut neque cariorem alium, neque digniorem, de quo optime Ille mereretur, habuiſſe unquam viſus ſit. Cujus quidem rei certiſſimum illud indicium eſt, quod LAMBERTINUM Anconitano Pontificatu jam decoratum ab Urbe prius diſcedere noluerit, quam proxima etiam ſupremo honori inſignia Homini detuliſſet. Jam vero ſapientiæ BENEDICTI XIV. quæ poteſt par oratio inveniri? quid eſt, quod quiſquam aut dignum Illo,

aut

aut vobis novum, aut cuiquam inauditum poſſit afferre? Te, Clemens Albane, quem propter ſingularem optimarum artium doctrinam clariſſimum, propter abſolutam, propriiſque nitentem, & contentam bonis vitam beatiſſimum, propter auctoritatem maximum nominamus; Te, Innocenti Comes, cujus laudem ad ſempiternam memoriam temporis non magis nobilitas, & majeſtas, quam prudentia, rerumque uſus, ac dignitas propagavit; Te iterum, Benedicte Orſine, quem ut ſanctiſſima illa vivendi ratio, ac conſuetudo tua admirabilem, ita & præclara nobiliſſimarum diſciplinarum ſcientia celeberrimum reddiderunt; Teque, Clemens Corſine, cujus apud omnes gentes propter vitam ſumma cum dignitate actam, ſingularemque humanitatem, & res maximas geſtas vivit immortalis memoria, ac gloria; vos ego appello, Pontifices Maximi, qui jam in æternas illas beatorum ſedes evecti, quæ hoc tempore a me dicuntur, auditis. Quanti Vos admirabilem ingenii celeritatem, quanti omnigenam eruditionem, quanti perſpicuam, ac dignitatis plenam LAMBERTINI orationem faciendam putaviſtis? cujus auctoritas major apud Vos fuit? quem ſecretioribus conſiliis veſtris magis intimum habuiſtis? cujus in difficillimis negotiis ſententiam tutius, libentiuſque eſtis ſecuti? Eos vero Magiſtratus, quorum deſcriptione omnis veluti Religio continetur, quique induſtria, conſilio, ac ſapientia gerendi ſunt, cui nam, id quod maxime facit auctoritatem, rectius demandandos, quam LAMBERTINO judicaviſtis? aut, dum ipſe officia vobis, ac ſtudia præſtaret ſua, cujus nam in agendo fidem, ſolertiamque, aut celeritatem in conficiendo, aut in providendo rationem tantopere admirati eſtis? Quamquam quid laudatoribus eget, aut teſtibus, BENEDICTE Pater Beatiſſime, doctrina tua? quæ ſcriptis commendata ſapientiſſimis,

mis, ipſa de ſe, vel tacentibus aliis, & glorioſiſſime prædicat, & teſtatur luculentiſſime. Quis enim tua illa de referendis in Cæleſtium numerum Viris tam ingentia volumina perlegens, non ea putet Beatas illas Mentes, pro quibus ſcriberes, Tibi ultro dictaviſſe? Sanctionum vero illa alia, in quibus non ſolum collectas, atque illuſtratas Majorum leges, ſed etiam plurimas a Te pro temporum conditione noviter latas intuemur; nullam profecto rem eſſe declarant in Chriſtiana Rep. expetendam, aut vitandam, quæ tuam ſcientiam fugere poſſit. Denique opera tua omnia ſive de feſtis Eorum diebus, quos præcipua quadam religione Cives colunt tui, ſive de Maria Virgine, ejuſque cæleſti Filio Reparatore noſtro, ſive de Re divina facienda, ſive nuperrime de Synodis, ſive aliis de rebus quæcumque tandem in lucem edidiſti, talia ſcilicet eſſe intelligimus, ut quemadmodum nos habemus, ita habituri ſint poſteri etiam in illis, quæ legant, quæ admirentur, quæ ad inſtitutionem ſui ſuſcipiant: quin Eccleſia ipſa, dum erit, & maximum in iiſdem ſuæ dignitatis ornamentum, & firmiſſimum ſtabilitatis præſidium ſibi comparatum eſſe putabit. Age vero quanta ſit in ipſo BENEDICTO XIV. prudentia, breviter, ut cætera, conſideremus. Si mehercule hujus Imperii Urbes, Oppida, ac Municipia loqui poſſent, atque ab iis aliquis requirat, unde omnia pacata, tranquilla, ac tuta, per hoſce annos XIV. fuerint; unde extiterit tanta ubique concordia, tantus animorum conſenſus, tanta denique omnium ordinum hilaritas, ac lætitia: reſpondeant, ſe florentiſſimum rerum ſuarum ſtatum unius BENEDICTI P. M. ſummo conſilio, ac rationi acceptum referre. Ut enim nihil dicam de illorum delectu, quos ad Reges, atque ad Reſpublicas Internuntios; quoſve in Populos, atque in Provincias, quæ in Ipſius ditio-

ditione ſunt, Legatos, ac Præfectos miſit, Viros graves, ornatoſque, & ſpectata cum vitæ integritate, tum nominis auctoritate: ut leges omittam, quibus firmius quoddam libertatis, ſalutis, ac tranquillitatis propugnaculum in Rep. conſtituiſſe viſus eſt: difficillimis illis ſuperioris proximi belli temporibus, quorum meminiſſe refugeret animus, niſi ſecura illorum recordatio & ſua ſponte delectationem haberet, & ad BENEDICTI laudem eſſet illuſtrior; illis, inquam, difficillimis temporibus, cum tota ferme Italia bello vexaretur, neque hoc Imperium ab exercituum itineribus, atque a caſtris liberum eſſet: cujus tandem prudentiæ fuit, ita ſe gerere, ut cum ſuos a bello otioſos, atque a partibus integros præſtaret, tum ſine armis, ac copiis non magis ſuccurreret ſaluti, fortuniſque communibus, quam ſuam dignitatem, auctoritatemque retineret? Erit, erit tibi, BENEDICTE Pater Beatiſſime, in omnem æternitatem celeberrimus ille, clariſſimuſque dies, quo die inimiciſſimi tunc inter ſe Borboniorum, Auſtriacorumque exercitus ſub ipſis Romanæ Urbis mœnibus conſiſtentes, præliumque jam jam commiſſuri, ſubito præter opinionem concurſu abſtinuerunt, veriti, ut omnes confirmarunt, ne aut victoris vis, aut victi fuga eam Urbem violaret, in qua Tu verſareris, utrique parti propter inſignem prudentiam admirabilis. O incredibilem auctoritatem, quæ per ſe cohibere Martis vim potuerit! O inter arma ipſa mirificam, & ante hoc tempus nunquam auditam pacis, ſalutiſque conſervandæ rationem! Sed quid ego plura commemoro? aut quid conor BENEDICTI virtutes omnes, geſtaſque res percenſere? perinde quaſi ſperandum mihi ſit, cum longiore oratione uſus fuero, nihil vos præterea deſideraturos eſſe, AA., neque tacitis expectationibus veſtris plura adhuc a me prætermiſſa requiſituros: aut non intelligam,

quam longe, lateque Chriſtiani Imperii nomen patet, una univerſorum populorum voce illud paſſim, libenterque prædicari, in BENEDICTO uno, quæ in hominibus laudari ſolent, cumulatiſſime omnia inveniri, præclariſque Illum omnibus anteactæ vitæ rationibus comparatum, inſtructumque ad Pontificatum Maximum acceſſiſſe: Chriſtiana autem Rep. Sibi commiſſa, ea ſemper præſtitiſſe, ex quibus facile intelligi poſſit, præpoſitum omnibus in Imperio eſſe, Qui doctrina, Qui pietate, Qui religione vitæ, Qui prudentia, cæteriſque virtutibus omnes facile antecelleret: aut non apud eos tandem loquar, quibus multo etiam magis, quam mihi BENEDICTUS XIV. cognitus ſit, Quem præſentem ſunt intuiti, Quem ſæpius audivere loquentem, Cujus etiam, quæ Pontificis eſt humanitas, in familiaritate verſati ſint; ut mihi, ſi Hominem dumtaxat nominaverim, ſatis eſſe non poſſit. Itaque ut eo jam, quo hæc pertinent, deveniam, cum Te, VINCENTI Princeps Optime, talis, tamque clarus Vir, Qui in Chriſtiana Rep. non magis dignitatis, atque honoris, quam virtutum, atque ſapientiæ principatum tenet; Quique ob id a Deo O. M. & terris datus, & Chriſtiano Imperio præpoſitus eſſe videtur, ut eſſet unus, in quo certum omnium rerum egregiarum exemplar haberemus; cum, inquam, BENEDICTUS XIV. omnium hominum longe maximus, ſummique Dei Vicarium gerens, Te in Sanctiſſimum Chriſtianæ Reip. conſilium adlegerit, Alterumque ex iis eſſe voluerit, Qui certa ſunt, ac ſplendidiſſima terrarum lumina, & Quorum auctoritate, ac ſententiis, tanquam firmiſſimis cardinibus, unde nomen accipitis, Chriſtianæ Reip. ſalus, atque incolumitas nititur, ac ſuſtentatur: quid nam, per Deum Immortalem,glorioſus, & ad commemorationem nominis Tui accommodatius dici poteſt, aut excogitari? A Majoribus quidem

dem

dem tuis clariſſimis Viris, ac nobiliſſimis ſingulare in Te, Princeps, decus, honoremque derivare non ignoramus: ac quandiu Eorum maxima in omni bellorum genere virtus, quandiu in pace, atque in toga ſummum conſilium, quandiu tot, tantorumque Regum, Rerumque publicarum graviſſima de Illis, præclariſſimaque judicia, quandiu Malvetiorum Familiæ propinquitates, hoſpitia, dignitates litteris, & memoria celebrabuntur: tandiu ab Illis certè plurimum ornamenti, ac ſplendoris in Te etiam redundabit. Sed tamen, cum ampliſſimum honoris gradum intuemur tuum, cum animadvertimus Cujus tantum Tibi judicium promeritus ſis, Quis tantam curam, ac ſolicitudinem tam præclare de Te merendi præ ſe tulerit, ut vix octo, & triginta annos natum, Te in eum Ordinem, id quod ea ætate paucis admodum contigit, adſcriberet, in quem nullum Ille adlegerit, niſi aut regio genere illuſtrem, aut diſciplinarum, optimarumque artium laude præſtantem, aut eorum, qui ſtudia, qui fidem, qui fortunas, qui ætatem totam, in magnis, ac gravibus Chriſtianæ Reip. Muneribus conſumpſiſſent: hæc, inquam, cum animadvertimus, Princeps, tanto mehercle illuſtriorem Te inde cognoſcimus eſſe, quanto, & pace hoc Illorum dixerim, omnibus Majorum tuorum laudibus hanc unam tuam ampliorem eſſe intelligimus. Qua in re illud ego fidenter, atque intrepide affirmo, Majoribus illis ipſis tuis, Qui Te, Qui nos omnes intuentur ex alto, perinde meam hanc probari orationem, atque Ii de acceſſione dignitatis tuæ ſummopere lætantur. Nam cum iſtis ſint corporis cuſtodiis liberati, atque ex his tenebris in lucem illam exceſſerint æternam, incomprehenſamque, quam qui intuentur, vera quæ ſint perſpiciunt: quanto ſcilicet regiis, pontificiiſque propinquitatibus, atque hoſpitiis, quanto imperiis, ac legationibus præſtare eos magiſtratus vident, qui ad Religionis majeſtatem, ac

Digitized by Google

præſidium ſunt conſtituti; tanto libentius onoris inſignia omnia, ac trophæa, quæ ſibi Ipſi pepererunt, Tuis illis faſcibus, latoque clavo, ac purpuræ inferiora exiſtiment, atque ſubmittant neceſſe eſt. Quin eo etiam nomine in primis gaudebunt, quod Nobiliſſimam Familiam ampliſſimo honore divinitus potius, quam humano conſilio BENEDICTUS XIV. Vir ille ex omni memoria optimus, ſapientiſſimuſque, primus affecerit: quod ſcilicet inde non tam dignitate aucta, quam Ejus, qui contulit, auctoritate honeſtata eſſe videatur. Sed hæc tua laus, E. Princeps, quanquam maxima eſt; ſi tamen loci, Hominiſque ipſius rationem habere voluerimus, longe profecto majorem eſſe, ac cumulatiorem intelligemus illam, quam paullo poſt conſecutus es, cum ipſe BENEDICTUS in ſuum Te locum ſuffecit, ut in Pontificatu hoc Bononienſi regeres Eccleſiam. Singulare enim illud judicium, quod ab Eo, cum in Sanctiſſimum Cardinalium Ordinem Te cooptavit, retuliſti, eſt illud Tibi cum ampliſſimis quidem, & orbis terræ principibus Viris, ſed tamen cum multis commune. At vero ejus non exiſtimationis ſolum, ſed etiam amoris cujuſdam mirifici, quem ipſe BENEDICTUS erga Te præ ſe tulit, cum hoc Te Sacerdotio non ita multo poſt honeſtavit, ſocium habes neminem: totum hoc quantuncunque eſt, quod certe maximum eſt, totum eſt, inquam, tuum. Nullus in illius ſocietatem gloriæ ſe ſe offert, non eorum modo, quos, ut paullo ante dixi, BENEDICTUS XIV., cum Patrum numerus ſupplendus fuit, in ſummum Chriſtianæ Reip. Conſilium adſcivit: ſed ne ex illis quidem, quibus minores Ipſe detulit Pontificatus, vel qui ſunt quovis honore ab Eodem ornati, atque honeſtati. Tibi cedunt omnes; Tuam eſſe hanc laudem totam, ac propriam fatentur. Atque hic quidem a vobis, AA., peto, ut dum hujus

ſin-

ſingularis renunciationis ſpeciem, quemadmodum in animo inſidet, adumbro, paulloque altius exordium rei demonſtrandæ repeto, benigne me, ut adhuc feciſtis audiatis. Quæro igitur a vobis, num quid eſſe poſſit homini carius, atque antiquius patria? Quam ſi obſcuram interdum nacti ſummi homines, tamen immortalitati facile anteponendam judicarunt: quibus proſequentur ſtudiis, qua caritate illam complectentur, qui celeberrimam, ac nobiliſſimam ſortiti fuerint, in eaque ipſi ſint & antiquitate generis, & gloria majorum, & ſuis virtutibus florentiſſimi? Quod ſi ad hæc munus etiam aliquod accedat publicum, graviſſimumque, ſi ad eam quacunque ratione tuendam, ac moderandam conſtitutus fueris; id quod exequi non potes, quin, quidquid agas, ad tuorum utilitatem civium referre conſueſcas; tunc denique, dici vix poteſt, quanta inde caritate incendaris, etiamſi fueris antea flagrantiſſimus! Sed amens ſim, AA., ſi homo longinquus, & alienigena multa de hac Urbe BENEDICTI XIV. Patria, veſtraque prædicem, ſi eam optimorum ſtudiorum domicilium, Regum ſæpe, atque Imperatorum, cum in colloquium cum Pontificibus Maximis venire optaverunt, hoſpitium, ſanctiſſimorumque fœderum auguſtiſſimam aram ſemper habitam eſſe, vos, vos, inquam, coner docere, qui hic nati, ſuſcepti, atque inſtituti eſtis, majorumque hic Imagines, fortunaſque omnes veſtras habetis. Sed neque de Lambertina Gente, aut iterum de ipſo BENEDICTO, id quod & pluribus verbis, niſi feſtinandum eſſet, & vera cum gloria poſſem, dicendum mihi in præſentia exiſtimo. Neque enim quiſquam tam hoſpes in hac Urbe verſatur, qui hoc ignoret, ex Lambertinorum Familia quam plurimos variis temporibus fuiſſe, qui & religione vitæ, ac pietate in Deum, & rebus fortiter, ac ſapienter

domi,

domi, militiæque geſtis ita præſtiterunt, ut ea non plus fere accepiſſe ad famæ celebritatem, quam Patriæ dediſſe videatur. BENEDICTUM vero XIV. id ſuis virtutibus conſecutum eſſe, ut in eam Familiam, quæ nullo pacto fieri illuſtrior putabatur, multum tamen luminis intulerit: hoc denique adeo perſpicuum eſt, ut cæcus haberi in poſterum omne tempus debeat, ſi quis LAMBERTINORUM laudes litterarum monumentis conſignet, neque BENEDICTUM ex omnibus celebrandum ſibi proponat. Nam ad Civitatis procurationem, atque ad ſingularem BENEDICTI erga ſuos caritatem, quod attinet, ne eadem ſæpius dicam, neque vos diutius quam par eſt, morari videar; quæſo a vobis, AA., ut ea reminiſci in præſentia velitis, quæ Ille IV. hiſce, & XX. annis, quibus huic Urbi Pontifex præpoſitus fuit, in omnium veſtrum oculis vel abſens [ſic enim abſuit, ut adeſſe ſemper viſus ſit] atque in veſtro conſpectu geſſit. Neque enim dubito, quin ea gratiſſima memoria recolentes de BENEDICTO XIV. ultro prædicaturi ſitis, neminem ex omni antiquitate inter optimos, maximeque laudatos eo nomine cives fuiſſe, qui, non dicam LAMBERTINO anteferri, ſed qui cum Illo poſſit comparari. Quæ cum ita ſint, cum Te, Princeps Optime, unum ex omnibus BENEDICTUS P. M. delegerit, qui boni ſacrorum Antiſtitis, Paſtoriſque ſeduli, ac ſolertis animorum Tutoris officio Bononiæ fungaris: non ne id ſatis indicat, Illum nulli plus unquam tribuiſſe, quam Tibi; neque præ Te ullum habuiſſe alium, quem ingenio, ſtudiis, ac voluntatibus magis ſimilem cognoverit Sui; adeo ut, cum Te ſumma præditum dignitate, auctoritateque domum remitteret, Ipſe met in Patriam reverti Sibi videretur? Quid? An Patriam Ille, & Patriam celeberrimam, & Patriam Sibi tot, tantiſque nominibus cariſſimam, & Patriam

triam, a qua noverit, Se non communem, ut eſt, tantum, ſed ejus ipſius proprium Parentem haberi: an Ille, inquam, hanc Urbem traderet, præſertim in ſuum locum, atque in Munere omnium maximo, ſanctiſſimoque, regendam, atque adminiſtrandam, niſi omnium optimo, Suique ſimillimo? niſi ei, quem fortem in laboribus pro communi ſalute tolerandis, in conſulendo, ac decernendo prudentem, in optima ratione conſtantem, juſtum in tribuendo cuique, quod ſuum eſt, vigilantem, acrem, induſtrium, religionis, morumque optimorum ſtudioſiſſimum, nullius rei præter quam virtutis appetentem, facilem, clementem, pium, magnanimum ex omnibus eſſe diu, multumque expertus fuiſſet? Neque hæc quidem dum profero, verendum mihi eſt, nequis illud putet, quod eſt a meis moribus alienum, & a quo volens etiam modeſtia ipſa, ac dignitate tua impedirer, magna nimirum quædam, atque cæleſtia ad tuum Pontificatum exornandum, non ad rei veritatem exponendam animo mihi, cogitationeque fingere, ac commemorare. Ego enim, Princeps, cum vetera illa pietatis, ac virtutis exemplaria, Piriteos, Aſtorres, Bartholomæos, Virgilios, Muſottos, Joannes, Troilos, alioſque innumerabiles heroas, qui ex Malvetiorum Familia prodiverunt, veræ fidei aſſertores, propagatoreſque, Patriæ libertatis vindices, ac propugnatores, ſtudiorumque Optimorum amplificatores memoria repeto; eorumque Te ſanguinem, ac progeniem eſſe conſidero, quorum eximia religione, & ſanctitate, rebuſque fortiter, ac ſapienter geſtis, & litterarum monumentis non hæc Urbs ſolum, cunctaque Italia, ſed totus terrarum orbis illuſtratus eſt; tum demum ſic cogito: hanc ego orationem ſi vel apud barbaras gentes, in extremiſque oris poſitas, quæ Te plane ignorarent, haberem, dummodo eaſdem non illud

etiam

etiam lateret, in vera nobilitate, atque in domeſticis exemplis quanta vis ad excitandos, inflammandoſque hominum animos ad virtutem ſit; non ne vel Genus ipſum clariſſimum tuum maximo illis argumento eſſet, nihil a me temere fuiſſe prolatum, omniaque vera eſſe illa, quæ ego de Te paullo ante ſum perſecutus? Cum vero illud etiam adderem, BENEDICTUM XIV., cum ſe Pontificatu Bononienſi abdicare conſtituiſſet, ultro Te delegiſſe, Quem in ſuum locum ſubſtitueret, ut in communi utriuſque Veſtrum Patria Rem Sacram moderareris: tum demum quid eſſet reliquum, quod illarum animum in ea re dubium facere poſſet? aut verendum mihi etiam num eſſet, quominus ipſæ continuo meæ illi de Te orationi aſſentirentur? Nihil minus. Sed illud, opinor, potius timendum, Princeps, ut mihi perorare liceret, propterea quod voce illæ præeuntes, ſatis, dicerent, ſatis id argumenti eſt, Antiſtitem Optimum omnes, velut hæreditate relictas, Majorum ſuorum virtutes habere, quod illum talis, tantuſque Pontifex opinione, ſenſuque ſuo probaverit, ampliſſimoque in ipſa Patria Sacerdotio dignum judicaverit. Nunc vero cum hæc Bononiæ dicantur apud cives tuos, cum plurimi audiant eorum, quibuſcum amanter, ac familiariter vivere ſoles; verendum mihi erit, Princeps, ne ea ad ſpeciem prolata videantur? Minime gentium. Quis enim horum eſt, qui non viderit ipſe, & cujus Te in diſciplinam jam inde ab adoleſcentia tradideris? & quibus Te Ipſum rebus maximo Illi, ſapientiſſimoque commendaveris? & facto majoribus ſæpe in negotiis doctrinæ, prudentiæ, fideique tuæ periculo, quam maximas Ille voluptates inde perceperit? tantas profecto, quantas credendum eſt, animo habuiſſe eum, qui Te Filium diceret ſuum, & eum Filium, cui nullus non honos deberetur, quique ampliſſimos quoſque Magiſtratus non

tran-

Digitized by Google

tranquillis ſolum, ſed etiam, ſi quæ forte inciderint, difficillimis temporibus poſſit adminiſtrare. Sed quid ego plura loquor? eſt, Princeps, eſt illa ſatis vulgata, omniumque ſermonibus repetita, ac celebrata Allocutio, quam in nupera Cardinalium creatione ipſe BENEDICTUS, coram Romanis Patribus habuit: in qua mirum de omnibus, quos in ſanctiſſimum Ordinem cooptavit, quam multa ſint honorificentiſſime dicta; at de Te uno plurima etiam ſunt amantiſſime ſcripta. Quæ ego, quoniam oris hilaritas veſtra, audiendique diligentia me, AA., invitat, eo ſcilicet libentius recitabo, quo magis ad rem video pertinere. ERIT, inquit, QUEM NOS AB INEUNTE ADOLESCENTIA, AD QUADRAGENARIAM, QUAM PROPE ATTINGIT, ÆTATEM, VELUTI IN SINU NOSTRO EDUCATUM, AC PER NOS IPSOS MINORIBUS, MAJORIBUSQUE ORDINIBUS BONONIÆ INITIATUM, OPTIMIS SEMPER STUDIIS, AC DISCIPLINIS DEDITUM, ILLIBATISQUE, AC SACERDOTALIBUS MORIBUS ORNATUM CONSPEXIMUS; CUJUS, DUM LATERI NOSTRO QUARTUM DECIMUM JAM ANNUM ADHÆRET, PRUDENTIAM, FIDEM, ET IN OFFICIO ASSIDUITATEM EXPERTI SUMUS: AC SIMUL PERSEVERANTEM IN ECCLESIASTICIS STUDIIS VOLUNTATEM COMMENDARE, ET, COMMUNICATIS SÆPE NEGOTIIS, PLURIBUSQUE EIDEM OPPORTUNE DEMANDATIS, FOVERE, ET EXERCERE NON OMISIMUS. Sed neque illa tacitus ullo modo præterire poſſum,. quæ Pontificatu Bononienſi depoſito, ipſe BENEDICTUS XIV., cum hunc VINCENTIUM CARDINALEM AMPLISSIMUM in ſuum locum ſubſtitueret, in eandem ſententiam protulit. EJUSMODI, inquit, PRÆCLARIS DOTIBUS (nam quæ Leo IX. Pontifex ille

Sanctiſſimus, cum Odonem Tullenſi Eccleſiæ in ſuum locum ſufficeret, maxima cum laude olim de Homine dixit, paullo ſunt antea commemorata) EJUSMODI, inquam, PRÆCLARIS DOTIBUS, ait, OMNINO PRÆDITUM AGNOSCIMUS DILECTUM FILIUM NOSTRUM VINCENTIUM CARDINALEM MALVETIUM, IPSUMQUE OB ECCLESIASTICAM SUAM VIVENDI RATIONEM PATERNA SEMPER BENEVOLENTIA, TANQUAM FILIUM, PROSECUTI SUMUS: PROINDE CERTA SPE DUCIMUR, FORE, UT, QUÆCUNQUE A NOBIS PRÆTERMISSA FUERUNT, PER ILLUM EMENDENTUR. QUARE.... IPSUM BONONIENSI ECCLESIÆ PRÆFICERE INTENDIMUS. O amoris, atque exiſtimationis indicem orationem! O Te ex omnibus Antiſtitem optimum, laudatiſſimumque, Quem talis Pontifex in Filii diligit loco! Cui educatorem Se, doctoremque profitetur! poſtremo [quæ eſt mehercule ante hoc tempus nunquam audita, ſummi hominis demiſſe de ſe ſentientis modeſtiſſima, at illi, cujus cauſa edita eſt, honeſtiſſima dicendi ratio] a Quo etiam corrigi atque emendari poſſint, quæ ab illo fuerint prætermiſſa! Gaude itaque, Princeps, tuo iſto tam excellenti bono, & fruere cum dignitate, & amplitudine tua, tum etiam graviſſimo Ejus, ac maximo, qui Te ornavit judicio, atque amore ſingulari. Quoties Te in ſanctiſſimum Chriſtianæ Reip. Conſilium adſcitum recordaberis ab Eo, Cujus eximiam pietatem, ac pene divinam ſapientiam, prudentiamque incredibilem omnes ad exemplum intuentur: toties Familiæ tuæ, quæ celebris ſemper, & illuſtris habita eſt, plus addidiſſe Te ornamenti, ac ſplendoris, quam ab eadem acceperis, jure lætaberis. Cum vero hæc etiam Templa, ſanctiſſimaſque Aras, animoſque noſtros tuæ ſapientiæ, fidei, poteſtatique commiſ-

ſos,

ſos, creditoſque ab Eodem fuiſſe cogitabis; tum eam Te etiam laudem, gloriamque adeptum eſſe gratulaberis, quæ & ſit ipſa per ſe ſe maxima, & tui propria, ac præcipua unius, neque cum ullo communis: adeo ut ſi quis quondam non expreſſo Te nomine intelligi velit, Eum dicere poſſit, quem BENEDICTUS ille XIV. Pontifex Maximus, quod ſui ſimillimum omni in re agnoviſſet, & Filium vocavit ſuum, & Bononienſem Antiſtitem creavit. Id quod Cives intelligentes tui, difficile dictu eſt, Princeps, vix de fauſtiſſimo ampliſſimi Sacerdotii tui nuntio accepto, cum lætiſſimis vocibus, maximeque effuſis plauſibus, & gratulationum exquiſitis ſignificationibus tuum nomen in cælum attollerent; quam multis eodem tempore, ac quam ſingularibus verbis BENEDICTO etiam Pontifici Maximo gratias agerent, quod tam egregiam erga ſuos voluntatem præ ſe tulerit, ut Te maximam animi ſui partem a ſe diſcedere vellet; ut in iſta dignitatis Sede celſiſſima collocatus, hujus Eccleſiæ gubernacula tractares, vitaque nobis tua pro exemplo, voluntate pro lege eſſes, ac voce pro oraculo. Atque utinam, Princeps, magnificentiſſimis illis publicæ voluptatis argumentis adfuiſſes, bonorumque omnium voces, cum fora, ac Templa, privatorumque domus, totaque Urbs pro recenti Pontificis Maximi in Tua Dignitate beneficio geſtire quodammodo, atque exultare undique videretur, præſens audiviſſes. Perſuaſiſſimum enim mihi eſt, ſingularem illam communis voluntatis ſignificationem, in ſumma etiam felicitate tua, cumulum tamen gaudii Tibi fuiſſe allaturam. Quis enim hæc, in ſuo præſertim honore, auſcultans, non incredibili quadam lætitia afficeretur? Te, BENEDICTE Pater Optime, ac Beatiſſime, [hæc enim una omnium vox fuit] Te Deus ille, cujus Tu Perſonam in terris ſuſtines, incolumem quam diutiſſime ſer-

 vet:

vet; ac quando nullam nos partem tuorum meritorum non modo referenda, ſed ne cogitanda quidem gratia conſequi poſſumus; Idem Ille bonorum Auctor omnium, ac largitor munificentiſſimus eam Tibi referat cumulatiſſime. Tu hic jam & privatim, & publice plurima undique tuæ erga nos caritatis monumenta Tibi condideras. Tibi rem familiarem conſervatam, Tibi etiam auctam nonnulli debebamus. Tibi otium, Tibi dignitatem, Tibi ſalutem plurimi noſtram acceptam referebamus. Quin optimæ artes, ipſaque Religio, quæ hic habent potiſſima ornamenta, tuo beneficio auctas ſe illis eſſe fatentur. At hæc, quæ nobis tanta jam eſſe videbantur, ut ne taciti quidem majora auderemus optare, Tu unus parum tuis erga nos ſtudiis reſpondere judicaviſti, niſi illa novi beneficii acceſſione cumulares. Tu VINCENTIUM MALVETIUM, in Quo eandem humanitatem tuam aſpicere, eandem verborum gravitatem audire, iiſdem omnibus virtutibus tuis frui liceret, in Patriam redire, Religioniſque apud nos Antiſtitem eſſe juſſiſti. Qua mehercule re illud etiam tam ingens deſiderium, quod nos jam diu tenebat, quodque leniri nullo modo poſſe rebamur, Te videndi in Patriam redeuntem, ſubito Tu, ſupra ſpem, expectationemque noſtram, mirum in modum explevisti. Hæc autem dum dicerent, Princeps, operæ prætium erat audire, quam multa pro tua felicitate vota facerent: quam ſibi etiam, Te Antiſtite, fauſta omnia, ac beatiſſima pollicerentur. Sic enim cogitabant: nos, vel abſente Pontifice, hic tamen per Eum regnare pacem, animorumque tranquillitatem, pietatem fervere, vigere juſtitiam perſpeximus; neque earum rerum, quæ ad bene, beateque vivendum neceſſe ſunt, ullam unquam deſideravimus: quid tandem ſperandum nobis eſt futurum Eo preſente, Quem ex-

plo-

ploratum ſit, Sibi id propoſuiſſe, ut Illum, Cujus in locum ſuffectus eſt, potius, æmulari contendat, quam committere, ut non ſatis reſpondere tradito Sibi Honori judicetur? At ſi quis ſublatis in Cælum manibus omnium rerum moderatori Deo immortales gratias egit, magnamque in ſpem venit, cum Te, VINCENTI Princeps Optime, Bononienſem Antiſtitem creatum eſſe, renuntiatum eſt: dubitare utique non potes, quin nos tanto cæteros in eo ſuperaverimus, quanto præ cæteris optabilius nobis eſſe debuit, noſtris ſtudiis, muneribuſque omnibus præſſe eum, qui BENEDICTI XIV. eſſet ex diſciplina. Cum enim illas Ædes teneamus, quæ Illi in amore, atque in deliciis fuerunt, quaſque alendorum cauſa, erudiendorumque Adoleſcentum, qui ſacris addicti eſſent, extruxit; quas denique ita perfecit, ut neque ad commodum, neque ad ornamentum, neque ad litteras, ſcientiaſque excolendas, quidquam deſiderari poſſit; a quo nos libentiori animo, majorique voluntate in fidem, ac clientelam receptum iri arbitraremur, quam ab Eo, in Cujus præſtanti, ſingularique natura, vitæque ratione mirabili ad laudem, tanquam exemplar aliquod BENEDICTI XIV. intueri facillimum ſit? aut cujus Nos propterea æquiore Imperio, ac clementiore, quam Tuo, uſuros eſſe confideremus? Qua in re Hominis humanitatem admiramini, Auditores. Effecit Hic VINCENTIUS Cardinalis Ampliſſimus, atque Optimus Antiſtes, ut ne exorandus quidem nunc ſit a me, ne tanta, quam de Eo cœpimus, ſpe falli nos unquam patiatur. Nam, cum Romæ etiam num eſſet, datis ad Moderatorem noſtrum litteris humanitatis, ac benevolentiæ plenis, eadem ſua erga nos ſtudia, eandemque animi propenſionem fore, atque BENEDICTI Pontificis Maximi fuiſſet, ultro pollicitus eſt: ut mihi agendæ Illi gratiæ eo nomine ſint

quam

Digitized by Google

quam maximæ, rogandusque dumtaxat, id quod facio, ut, ſi ad Ejus auctoritatem, ac nutum paratos nos eſſe intelligit, ſi ingenium, ſi induſtriam, ſi labores, ſi noſtra omnia, noſquemet ipſos Illi tradimus, ac conſecramus, ſi omnem nos curam, ac cogitationem adhibituros eſſe, ut demandatis nobis muneribus recte, fideliterque fungamur, ſanctiſſime pollicemur: quando hoc ſemel tribuit humanitati, ut nos in ſuam fidem reciperet; tribuat idem naturæ, conſtantiæque ſuæ, ut ſuſceptos tueri velit, ac conſervare. Dixi.

Vidit

Digitized by Google

Vidit D. Paullus Joſephus Scati Clericus Regularis Sancti Paulli, & in Eccleſia Metropolitana Bononiæ Pœnitentiarius pro Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo Domino D. Vincentio Cardinali Malvetio Archiepiſcopo Bononiæ, & S. R. I. Principe.

Die 7. Junii 1754.

IMPRIMATUR.

Fr. Petrus Paulus Salvatori Vicarius Generalis S. Officii Bononiæ.

Digitized by Google

REDDIT REBUS
UX ALMA
COLORES